

Pelastuskoirat suurena apuna Valkeakosken raunioetsinnöissä

Valkeakoskella Tervasaaren tehtaalla maaliskuussa tapahtunut onnettomuus osoitti, että raunioekoulutetut koirat eivät ole pelkästään harrastuskoiria, vaan ne voivat ohjaajineen joutua myös tositalanteisiin, jolloin niiden tulee toimia koulutustaan vastaavalla tavalla. Onnettomuus myös osoitti, että parhaillaan luonnosteltavana olevan uudistetun pelastuskoirien koe- ja koulutusohjeen sisältö on laadittava niin, että se jatkosakin tuottaa käytännön työn osaavia koiria ja ohjaajia viranomaisten käyttöön niin raunioilla kuin maastossakin tapahtuvaan etsintään - nimenomaan Suomen olosuhteita ajatellen.

Seuraava raportti kertoo pääpiirteittäin tapahtumien kulun etsintään osallistuneiden koiranohjaajien näkökulmasta katsottuna.

Keskiviikko 27.03.1996

Kello 21.50 Pirkanmaan Pelastuskoirat ry:n hälytysryhmän eräs jäsen saa hälytyksen Valkeakosken pelastuslaitokselta: Tervasaaren tehtaalla uusi koe-käytössä oleva massasäiliö on kaatunut tehdasrakennuksen päälle aiheuttaen sortuman. Ainakin kaksi henkilöä saattaa olla sortumissa, ja koiraa tarvitaan uhrien paikantamiseen.

Kello 22.15 koira ohjaajineen saapuu tuhoalueelle. Toisen kadoksissa olleen henkilön ilmoitetaan löytyneen omin avuin selviytyneenä alueen ulkopuolelta. Tuhoalue osoittautuu oletettua suuremmaksi ja sortumat ovat niin laajoja, että

yhden koiran resurssit eivät riitä niiden tarkastamiseen. Koiranohjaaja suorittaa ryhmänjohtajan esihälytyksen noudattaen PPK:n hälytyskaavion mukaista hälytysjärjestelmää.

Massasäiliö on kaatuessaan murskannut kokonaan alleen kaksikerroksisen tiili- ja betonirakenteisen tehdasrakennuksen päädyn noin kahdenkymmenen metrin pituudelta. Rakennuksen alimmainen kerros oli toiminut trukkiporjaamona, toisessa kerroksessa olivat toimisto- ja sosiaalitalit sekä sähköasentajien työpiste. Lisäksi rakennuksen katolla oli ollut parakeista rakennettuja toimituskoppeja. Katon kautta oli kulkenut myös höyry- ja vesiputkisilta, johon säiliö oli kaatuneen

osunut ja jonka se oli repäissyt irti ja taittanut sortumien päälle.

Koeponnistusvaiheessa ollut massasäiliö oli ehditty pumpata miltei täyteen vettä. Kaatuessaan säiliö liitisti omasta painostaan, jolloin sen kansi repeytyi irti päästäen noin 5 miljoonaa litraa vettä hyökyaaltona valloilleen. Valtavan vesimäärän purkautuminen tapausi mukaansa osan rakennuksen sortumista heittäen ne rakennusten välissä olevan leveän ajoväylän toisella puolella olevan toisen tehdasrakennuksen seinää vasten murtaan sen. Vesimassa jatkoi kulkuaan muualle kohti toisia rakennuksia aiheuttaen niissä eri asteisia sortumia laajalla alueella.

Havaittuaan tehtävän laajuuden pelastustöitä johtavan viranomaisen tekee päätöksen lisäkoirien kutsumisesta paikalle. Varsinainen hälytys koiraryhmän johtajalle saapuu kello 23.55. Tämä hälyttää muuta-

mia varmoiksi todettuja koiria ohjaajineen. Muihin hälytysryhmiin ei tässä vaiheessa vielä oteta yhteyttä, jotta he voisivat levätä mahdollisimman rauhassa odotettavissa olevia jatkotehtäviä varten. Jo paikalla oleva koira jatkaa alustavaa alueen haravoitusta.

Torstai 28.03.1996

Kello 1.30 paikalle saapuu ryhmänjohtaja ja kolme koiraohjaajineen. Vastaansa ryhmä saa kauhukuvan, jota varten he ovat vuosia harjoitelleet. Todellisuus osoittautuu kuitenkin odotettua kauhukuvaa karmeammaksi: Sortuman laajuus yllättää kaikki, kaikkialla on vettä-paikoitettain kumisaappaan varren

Todellisuus harjoiteltua
kauhukuvaa karmeampi

ran- ja sortuman laatu on täysin toisenlainen, kuin raunioratojen steriileissä olosuhteissa on totuttu näkemään.

Rauniot ovat täynnä lasia, repeytyneitä peltejä, betoniteistä, erilaisia vääntyneitä putkia, tietokoneiden jäännöksiä, kaasupulloja sekä työkoneita ja niiden osia. Eräästä kasasta pilkistää täysin tunnistamattomaksi murskaantunut auto. Näköpiirissä valoheittimien loisteessa on kaikkea sitä, mihin raunioradoilla ei olla totuttu. Vesimassat ovat kulkiessaan osittain muuranneet sortumat tiiviiksi betonimaiseksi massaksi. Lisäksi betonirauut ovat jään kuorruttamia, onhan kevättalven kirpeä pakkasyö.

Koiraryhmä ilmoittautuu pelastustoimen johdolle, joka osoittaa koirilla etsittävät alueet. Ryhmän johtaja jakaa tehtävän eri koirille kuuluviksi alueille ja ohjaajat koirineen lähtevät suorittamaan saamaansa

tehtävää.

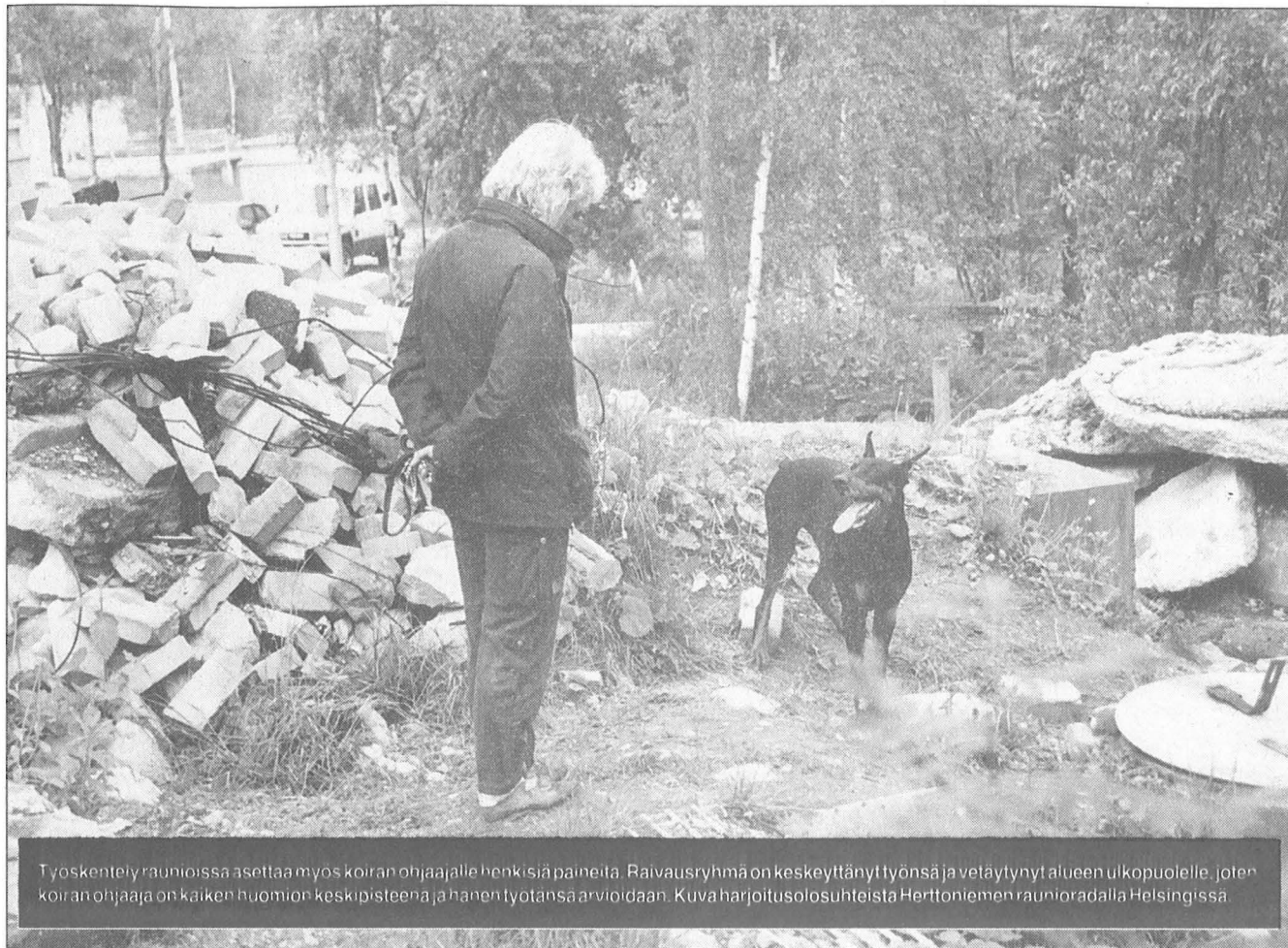
Alueita tarkastettaessa tulee esiin kolme kiinnostavaa hajupistettä, joista yksi on selvästi muita voimakkaampi. Ryhmänjohtajan tarkkailussa jokainen koira käy vuorotellen läpi ne alueet, joista hajupisteitä raportoitiin. Näin tärkeimmät havainnot varmennetaan neljällä koiralla. Jokainen ilman ilmaisee samat kohteet. Raivaustyön painopiste suunnataan alueelle, josta koirat antoivat selkeimmän ilmaisun. Kahden muun hajupisteen oletetaan olevan ihmisille kuuluvia vaatteita tai esineitä ja myöhemmin raunioista kaivetaan kokonaisia vaatekaappeja, joihin edellinen työvuoro on jättänyt suojavaatetuksiaan.

Yö jatkuu vuorotellen raivausten ja koirilla raivaussuunnan täsmennyksiä tehden. Kunkin koiran työsuorituksen yön aikana sisältyy 4-6 raunioetsintää. Raivaustyö on hidasta, eikä hajujen alkuperää päästä tarkastamaan ilman mittavia rauniomateriaalin siirtoja, sillä kohteiden päällä on paikoitellen usean metrin paksuinen sortumakerros.

Kello 7.00 hälytetään kaksi reservikoiraohjaajineen paikalle, koska on ilmeistä, että yön aikana käytetyt koirat ja ohjaajat ovat uupuneita. Uusilla koirilla tehdään aamupäivän aikana muutamia raivaussuunnan tarkistuksia.

Raivaustöiden edettyä vaiheeseen, joka vaatii suurien rakennelmien poistamista ja terässäiliön jäännösten paloitteluista, on ilmeistä, ettei koiria tarvita muutamiin tunteihin ja pelastustyön johto vapauttaa koiraryhmän välittömästi kentätyöstä kello 14.00, jolloin se siirtyy lepäämään jäiden kuitenkin hälytysvalmiuteen.

Kello 21.20 saapuu pelastusviranomaiselta uusi kutsu raivausalueelle. Paikalle lähtee lähimpänä asuva koira, joka oli

Työskentely raunioissa asettaa myös koiran ohjaajalle henkisiä paineita. Raivausryhmä on keskeyttänyt työnsä ja vetäytynyt alueen ulkopuolelle, joten koiran ohjaaja on kaiken huomion keskipisteenä ja hänen työtänsä arvioidaan. Kuva harjoitusolosuhteista Herttoniemen raunioradalla Helsingissä.

osallistunut työhön jo edellisyydenä, sekä kaksi täysin uutta koiraa Tampereelta. Raivaustyö on päässyt jatkumaan vaiheeseen, jossa koirilla on taas mahdollisuus päästä syvemmälle raunioihin. Kohde tarkastetaan kolmella koiralla ennen raivausten jatkamista.

Perjantai 29.3.1996

Kello 01.30 raivaustyön eteneminen ja syvemmälle pääseminen vaatii taas kaatuneen säiliön lisäpaloittelua ja pelastustyötä johtava viranomaisen päästä koirat uudelleen lepuvuoroon, kuitenkin taas hälytysvalmiudessa.

Kello 07.30 raivausryhmä löytää uhrin raunioista terässäiliön jäännösten alta muutaman metrin päästä pisteestä, johon koirat yöllä viimeisimmässä tarkistuksessa osoittivat.

Kello 19.00 Pirkanmaan Pelastuskoirat ry:n ensiapuryhmä järjestää raivaukseen osallistuneelle pelastuskoiraryhmälle henkiseen huoltoon tähtäävän tilanteen purkutilaisuuden.

Pohdittavaa

Todellinen raunio on niin vaikeakulkuista, että yhdelläkään Suomen raunioradalla ei löydy läheskään vastaavaa. Osoitautui kuitenkin, että koirat suorittivat työtään olosuhteista ja ympäröivästä hälinästä huolimatta. Todenmukaisien harjoitusolosuhteiden saamiseksi raunioratojamme olisi kuitenkin kehitettävä vaikeakulkuisemmiksi ja koirien koulutuksessa kiinnitettävä huomiota myös kykyyn työskennellä pitkäjänteisesti useita kertoja samallakin alueella.

Varsinkin etsintöjen alkuvaiheessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota liikkumisen turvallisuuteen. Alueella on lisäsortumien vaara kaiken aikaa, ja koirat ohjaajineen joutuvat menemään sellaisinkin paikkoihin, joissa alkuraivauksiaan ei vielä ole tehty.

Alkuvaiheessa koirien tehtävä on laajempien alueiden harvointi ja mahdollisten hajukeskittymien paikallistaminen,

jotta raivaustyön painopiste voidaan suunnata oikein. Myöhemmin koirien tehtävänä on vuorotellen paikallisten raivaustöiden kanssa riittävän usein tarkentaa, että työt etenevät hajulähteen suuntaan. Tämä tarkentamisvaihe vaatii koiralta malttia toimia riittävän rauhallisesti ja täsmällisesti. Ei ole mitään syytä vaikeuttaa koirien etsintätyötä tuomalla etsintäalueen välittömään läheisyyteen muita koiria tai raivaushenkilöstöä. Koiran työskennellessä alueella on raivaushenkilöstö vetäytyneenä riittävästi kauaksi kohteesta ja aluetta mielellään tuuletettu muutama minuutti ajan. Näin toimien luodaan koiralle parhaat mahdollisuudet löytää mahdollinen uhri mahdollisimman nopeasti.

Työskentely raunioissa asettaa myös koiran ohjaajalle henkisiä paineita. Raivausryhmä on keskeyttänyt työnsä ja vetäytynyt alueen ulkopuolelle, joten koiran ohjaaja on kaiken huomion keskipisteenä ja hänen työtänsä arvioidaan.

Koska koirat ovat antamassa raivaustöille suuntaa, on ryhmällä suuri vastuu, ja siksi jokainen mahdollinen hajuilmentymä on syytä tarkastaa usealla koiralla. Mikäli koiria on riittävästi käytettävissä, varmistetaan myös hajuttomiksi todetut alueet toisella koiralla. Koirat pidetään kuitenkin erillään toisistaan. Tarkennusten aikana on hyväksi, jos koirien ohjaajat eivät tiedä edellisten koirien ilmaisukohtia, eivätkä näin liiaksi vaikuta koiran toimintaan. Ryhmänjohtajan tehtävänä on seurata koirakkojen työskentelyä ja luoda kokonaiskuva ilmaisusta.

Olisi hyvä, jos pelastuslaitosten henkilöstö ja koirat ohjaajineen voisivat ajoittain harjoitella etsintä- ja raivaustoimintaa yhdessä, jolloin kumpikin osapuoli saisi kokonaisvaltaisen kuvan myös toisen osapuolen tehtävistä ja toimintatavoista. Näin luotaisiin jo ennakkoon perusta saumattomalle yhteistyölle, jota tositilanteessa tarvitaan.